

SLECHTVALKEN OP DE DIKKE TOREN IN ZIERIKZEE 2006-2007 EN 2007-2008

Geschreven door: Gijs van den Ende (zeeeeend@zeelandnet.nl)

Afgelopen winter pleisterde voor de tiende achtereenvolgende keer een Slechtvalk op de Dikke Toren in Zierikzee. Vanaf de eerste winter 1999-2000 werden stelselmatig alle prooiresten onder de toren verzameld. Aan de hand van het gevonden materiaal werd telkens geconcludeerd dat de vogels ook elders pluk- en of pleisterplaatsen moeten hebben gehad; het totaal geconsumeerde prooigewicht was steeds niet voldoende om de totale verblijfsperiodes te hebben kunnen overleven. Ook de afgelopen twee winterperiodes was dat het geval.

Vanaf 2003 wordt de Dikke Toren dagelijks tussen zonsondergang tot 23.00 uur door schijnwerpers aangelicht. Opvallend was dat vanaf dat jaar ook resten van nachtactieve vogels werden gevonden. De

Slechtvalken maakten gebruik van de veranderde situatie en joegen ook in het donker vanaf de toren op door het schijnwerperlicht vliegende nachtactieve soorten zoals Bokje, Houtsnip, Geoorde Fuut, Dodaars en Kleine Alk.

In de winter van 2007-'08 werd waargenomen dat ook de graansilo aan de Julianastraat/Vissersdijk regelmatig door (een) Slechtvalk(en) wordt bezocht. (Sven Prins, zie ook www.waarneming.nl). Of dit dezelfde vogel(s) als die van de Dikke Toren betrof, kon niet worden vastgesteld. Helaas is het bij de silo niet lonend om naar prooiresten te zoeken vanwege de vele aanbouwen waarop deze terechtkomen als ze naar beneden vallen. In de onderstaande tabel worden de gevonden prooiresten van de twee laatste winters gepresenteerd.

2006-2007

In deze periode werd op 13 september de eerste Slechtvalk van het seizoen op de toren gezien. Het betrof een vrouwtje dat om 22.30 uur in het donker op de trans van de toren zat te loeren op eventueel door het schijnwerperlicht vliegende prooi. Waarschijnlijk sloeg ze die avond een Geoorde Fuut want op 18 september vond ik de vleugels en schoudergordel van deze soort als eerste prooirest. Ook op 18 september en op 30 oktober werd de vogel in het donker op de torentrans door mij gezien. De laatste prooirest werd op 15 maart 2007 gevonden. Het betrof wederom een Geoorde Fuut! Alle zichtwaarnemingen van een Slechtvalk op de toren betroffen vrouwtjes, waarschijnlijk steeds hetzelfde individu.

2007-2008

Het afgelopen jaar verscheen de eerste Slechtvalk veel later dan het vorige: pas 12 oktober werd om 11.10 een adult mannetje op de toren gezien. De eerste prooiresten werden de volgende dag al gevonden: Houtduif. Op 15 oktober vond ik een geruide staartpen van een Slechtvalk. Op 31 januari werd ook een juveniele Slechtvalk op de toren gezien, geslacht onbekend. Dit beest zat een prooi te verorberen, waarschijnlijk een duif. Deze Slechtvalk is later niet meer waargenomen. Op 10 april werd de man Slechtvalk voor de laatste maal op de toren gezien. Drie dagen later werden de laatste prooirest gevonden: Kluut. Een bijzondere prooirest werd op 15 december gevonden: een vleugeltje van een Kleine Alk. In de tweede week van november trok deze soort in zeer grote aantallen langs de Nederlandse kust, maar ook daarna werden daar dagelijks Kleine Alken gezien.

<i>Soort</i>		Aantal 2006/07	Aantal 2007/08
Georde Fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>	2	1
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	1	4
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	1	
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	1	
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>		1
Goudplevier	<i>Pluvialis apricaria</i>	16	11
Zilverplevier	<i>Pluvialis squatarola</i>	1	1
Kanoet	<i>Calidris canutus</i>		2
Rosse Grutto	<i>Limosa lapponica</i>		4
Kluut	<i>Avocetta recurvirostra</i>	3	2
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	4	3
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>		2
Kleine Alk	<i>Alle alle</i>		1
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	1	1
Soepduif	<i>Columba livia forma domestica</i>	1	4
Turkse Tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	1	1
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>		1
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	1	
Totaal aantal prooien		33	39
<i>Niet opgegeten prooien</i>		<i>30,3% (n=10)</i>	<i>30,8% (n=12)</i>

Tabel 1: Prooiresten van een Slechtvalk *Falco peregrinus* gevonden onder de Dikke Toren en geslagen in en om Zierikzee in de winters 2006/07 en 2007/08.

Zichtwaarnemingen

Van het verblijf van de Slechtvalk in de herfst en de winter van 2006-07 beschik ik over de volgende waarnemingen; op 13-09 om 22.30 u een vrouw, standjacht in donker vanaf de torentrans aan de noordoostzijde (medewaarnemers Ted Sluijter en Leo Tromper), op 18-09 om 21.20 u idem en op 30-10 om 21.00 u nogmaals idem. Pas op 15-03 2007 om 16.00u zag ik de vogel weer. Nu op de westzijde van de toren zittend op een pinakel, op ± 25 m hoogte. Door de telescoop heb ik de vogel toen gefilmd en gefotografeerd. Na die datum is de vogel niet meer op de toren gezien.

Afgelopen jaar werd de vogel veel vaker gezien doordat Judith Mellenberg, die vlakbij de toren woont, vrijwel dagelijks de toren observeerde en de volgende waarnemingen noteerde; 12-10 om 11.10 u zuidzijde, 16-10 om 10.30 noordzijde, 18-10 zuidzijde, 29-10 om 10.30 u noordzijde, 2-11 om 09.00 u oostzijde, 6-11 om 15.50 u zuidzijde, 21-11: om 19.40 u noordzijde, 21-12 om 14.00 u westzijde, 24-12 om 09.45 u noordzijde, 31-01 u om 13.30 u noordzijde (juveniele vogel met prooi), 23-01 om 14.15 u noordzijde, 11-02 om 12.00 u noordzijde, 18-02 om 13.00 u noordzijde, 25-02 om 11.00 u noordzijde, 01-03 om 20.15 u oostzijde, 15-03 om 11.00 u noordzijde, 16-03 om 18.00 u zuidzijde, 17-03 om 13.00 u zuidzijde, 19-03 om 13.00 u zuidzijde, 22-03 om 10.00 u westzijde, 30-03 om 13.00 u noordzijde, 03-04 om 15.30 u westzijde, 05-04 om 18.15 u zuidzijde, 07-03 om 09.45 u noordzijde, 08-04 om 09.00 u noordzijde en tenslotte 10-04 om 08.30 u noordzijde. Op de waarneming van 31 januari na was het steeds dezelfde vogel, die zij Igor doopte. Merkwaardig is dat er in het najaar geen waarnemingen zijn die betrekking hebben op standjacht in het donker door deze vogel. Dit werd wel éénmaal op 1 maart vastgesteld. Misschien maakte de vogel toen ge- of misbruik van de net op gang gekomen nachtelijke voorjaarstrek?

Prooivoorkeuren?

Vergelijken we de prooilijsten van beide winters met elkaar dan zien we verschillen in prooivoorkeur. Het vrouwtje in de winter '06-'07 ving 48% en het mannetje in de daarop volgende winter maar 28% Goudplevieren. Het mannetje echter had wellicht een grotere voorkeur voor, of meer jachtsucces bij Wintertalingen, Soepduiven en Rosse Grutto's. Ook kan het zijn dat er de laatste winter minder Goudplevieren in de buurt van Zierikzee pleisterden.

Dit kon aan de hand van de resultaten van de afgelopen twee midwintertellingen echter niet worden vastgesteld.

© Henk Castelijns
Volwassen vrouw Slechtvalk bij het nest in de Nieuw Neuzenpolder II (DOW Terneuzen) op 20 mei 2008. Foto: Henk Castelijns.

Niet opgegeten prooien

Opvallend is dat het percentage gevonden niet opgegeten prooien in beide winters vrijwel gelijk was: $\pm 30\%$. Opvallend is ook dat in voorgaande jaren deze percentages veel lager waren: in 2004-2005 13,8% en in 2005-2006 18,4%. Slechtvalken hebben, net als sommige andere roofvogelsoorten, de gewoonte om bij groot prooiaanbod voorraden aan te leggen. Vooral bij koud weer blijven die prooien tamelijk lang vers. Kraaiachtigen hebben de gewoonte deze "voorraadkamers" te plunderen waarbij vaak hele prooien naar beneden gegooid worden om ze op de grond veilig(er) te kunnen opeten. Bij heel harde wind of storm waaien waarschijnlijk ook wel eens bewaarde prooien naar beneden. De toename in vondsten van niet opgegeten prooien zou een gevolg kunnen zijn van de grotere activiteit van kraaiachtigen: zijn er nu meer dan vroeger en / of zijn ze slimmer in het "jatten" van prooien geworden? Het zou interessant kunnen zijn om de winterpopulatie kraaiachtigen rondom de toren in dit verband regelmatig te tellen. Tijdens mijn MUS-rondes dit jaar in Zierikzee bleek dat het in de binnenstad en vooral rondom het Kerkplein wemelt van de kraaiachtigen!

Dankwoord

Veel dank is verschuldigd aan: Raoul Kleppe, Judith Mellenberg, Sven Prins, Ted Sluiter, Martin Stoutjesdijk en Leo Tromper. Zonder hun waarnemingen, verzamelen van prooiresten en hulp bij determinatie hiervan had dit artikel niet geschreven kunnen worden.

Naschrift

Tijdens het drukklaar maken van dit artikel arriveerden er op 1 september 2008 twee Slechtvalken tegelijk op de Dikke Toren. Een vroeg begin van het seizoen 2008-2009!